

Miért szép?

ŐSI BARLANGKÉPEK

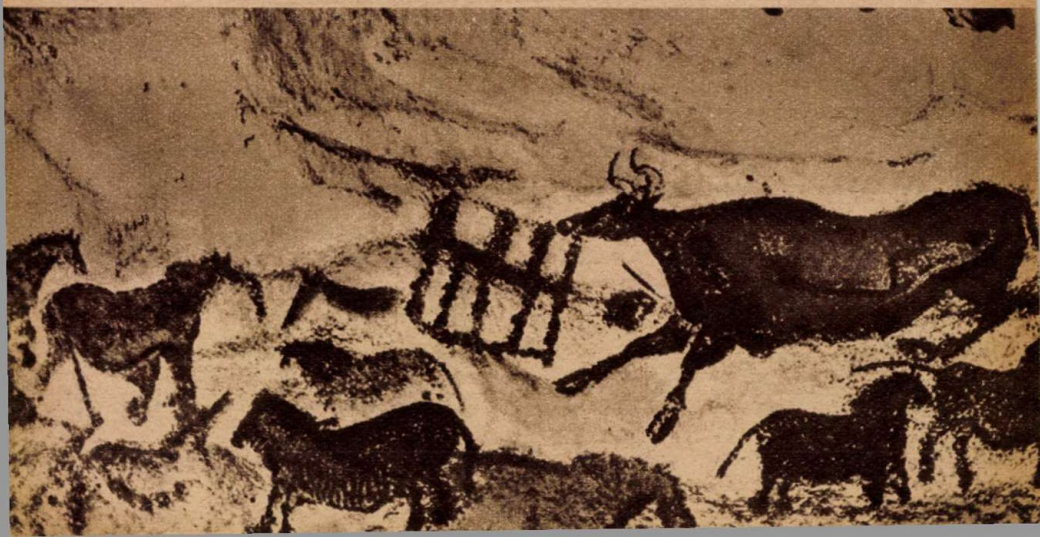
Képünk egy franciaországi barlang festett falának részletét mutatja be. Jobboldalt hosszúra nyúlt testtel vágat egy jól megtermett bivaly; körülötte rövid lábú, kurt és vaskos nyakú állatok: a mai ló apró termetű ősei. A bivaly előreszeggett, hegyes orrú feje mögött megvékonyul a nyak, majd fölpuposodik a hát vaskos izomzata. Lábának ízületei, tipró patája szinte anatómiai pontossággal vannak megrajzolva. Ha soká nézzük teste hullámozó vonalait, erőteljes formáit, szinte hallani véljük horkanó rohanásának földet rengető dübörgését. Bámulatos elevenség van ezekben az állatképekben, s joggal csodálkozhatunk azon, hogyan volt képes az ősember, durva kőszerszámokhoz szokott ujjával ilyen „élhető” ábrázolásokra?

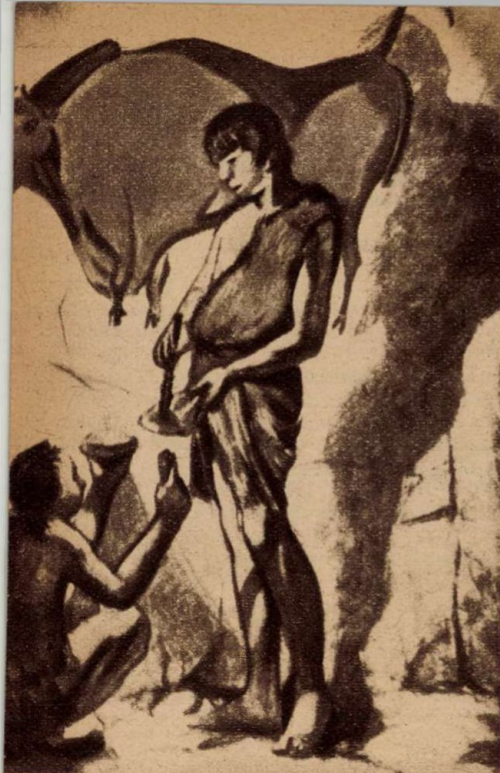
Ennek a művészetnek első föltétele *a páratlanul éles megfigyelőkészség*. Alkotóinak szeme az őstermészet jelenségeit a miénknél aránylag sokkalta biztosabban jelenítette meg. Az ő szemük az akkoriban létfenntartó vadászó életmód szükségleteihez idegződött. A vadon élő állatok, melyeknek húásával táplálkozott az ősember, és bőréből nyerte ruházata anyagát, az állatok csontjaiból barkácsolta szerszámain, varrótüit, késszerű ka-

paróit, nyilainak hegyét, nem adták meg magukat egykönnyen. A vadász sokszor órákig tartó lesen feszülten figyelte kiszemelt áldozata izmainak legkisebb rezdülését, bármely pillanatban támadásra, védekezésre készen. Ezenközben agyába mélyen belevésődött az állat testének valamennyi részlete. Olyannyira, hogy később fejből pontosan meg tudta rajzolni alakjukat. Nem csupán az egyes állatfajták jellegzetességeit ismerte kitűnően, hanem ugyanazon fajta egyedeinek sajátos tulajdonságait is jelezni tudta. Figyeljük csak meg képünk lovacskáit. Az egyiknek vaskos a lába, a másiknak kecsesebb, vékonyabb és hosszabb. Nyakuk hol széles, tömött sörényű, hol meg karcsún nyúlik előre; hátuk, tomporuk vonala is más-más ívben hajlik. Az ősművész szinte arcképszerű hűséggel különböztette meg őket egymástól.

Az őskori képek reális megjelenítési módjának másik magyarázata e művészet céljában van. Alkotóit nem holmi szórakoztatás idötöltés, nem is a barlangotthon disztítésének szándéka vezette a művészkedésre, hanem a *létfenntartás ösztöne*. A képnek varázsos erőt tulajdonított az ősember. Úgy hitte: ha lerajzolja az állatot, ezzel megbabo-

A franciaországi lascaux-i barlang festett falának részlete

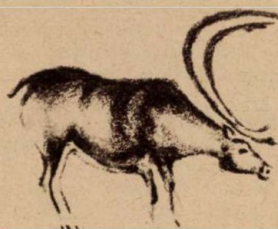

Barlangok mélyén, méeses világánál festette képeit az ősember (Forestier rajza)

Bölény képe az Altamira-barlangból

Tarándszarvas a Font-de-Gaume-i barlangból

názta (néha nyilakat is rajzolt a testébe, mintegy előre elejtve általuk a vadat), úgyhogy mire a vadászaton szembe kerül vele, könnyűszerrel legyőzheti. Ez a hiedelme sarkallta arra, hogy minél élethűbben rögzítse alakját a barlang falára. Akár a szikla kővére pingálta, akár pedig fegyverére karcolta az állatot, sohasem vezett el a részletekben. Mindig a legfontosabb formákat hangsúlyozta, olykor a valóságnál erősebben is. Képünkön a bivaly teste hosszabb a kelleténél, de éppen ez a költői „torzítás” teszi olyan lendületessé vágatását. Az Altamira-barlang álló bivalyánál a nyak erőteljes izomzatát emelte ki az ősművész, az állati test

hatalmas hústömegét hangsúlyozta, melyet alig bírnak el a vékony keccses lábak. Inas karcsúságuk túlhajtásával viszont a gyors futás képességét jelezte a névtelen mester. A legelésző tarándszarvas képen az állat hegyesen előremeredő fejdíszének adott nyomatékot felnagyítással. A félelmes szarvakat emelte ki, melyeknek öklelésétől, bizony, joggal tartott a kőbaltás ember. Ezek a hangsúlyozások teszik olyan szuggesztív, megigéző erejűvé, mindmáig lenyűgözővé a barlangi művészet alkotásait.

Festékeit, melyeknek finom árnyalataival domborodón testessé tette állatalakjait, az ősművész különféle színes ásványi anyagokból nyerte; a barna és vörös vaskő, a sárga vasokker, a fekete mangánérc és szén, meg a fehér, mésszerű kaolin porát keverte össze s kötötte meg állati zsiradékkal és ujjával mintegy „ösecsettel” pingálta a falra.

Artner Tivadar

Új könyvek

Margita Figuli: **Három pejlő** (Európa, 14,50 Ft)

Háru Arrasid gyűrűje. Marokkói népmesék (Európa, 18,50 Ft)

Tabi László: **Írott malaszt** (Szépirodalmi, 24,50 Ft)

Pintér—Szabó: **Szenzációk nyomában...** (Táncsics Könyvkiadó, 23,— Ft)

Carlo Goldini: **Két úr szolgája** (Gondolat, 8,50 Ft. Játékszín 30)

Arthur Honegger: **Zeneszerző vagyok** (Zeneműkiadó, 22,50 Ft)

Timár Máté: **Száz tű hossza** (Magvető, 9,50 Ft)